

25.10.2023

Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto 26.10.2023

Puolustusministeriön hallinnonalan osuus hallituksen esityksessä vuoden 2024 talousarvioksi (HE 41/2023 vp) – Kysymykset ministerille

1. Talousarvioesitystä täydentävän esityksen ennakointi

Puolustusministeriön hallinnonalan ehdotus vuoden 2024 talousarvioesityksen täydentämiseksi vähentää alkuperäiseen talousarvioesitykseen nähden hallinnonalan määrärahoja 255,836 milj. euroa. Vähennys aiheutuu siitä, että arviota puolustusministeriön hallinnonalan arvioiduksi arvonlisäveromenoksi vähennetään 277,2 milj. eurolla.

Lisäyksenä ehdotetaan 20,664 milj. euroa puolustusmateriaalihankintoihin Ukrainaan luovutettavan materiaalituen korvaaviin hankintoihin sekä yhteensä 0,7 milj. euroa maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan tukemiseen (0,2 milj. euroa sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutukseen ja tukitoimiin sekä 0,5 milj. euroa veteraaniperinteen vaalimisen tukemiseen).

Muilta osin vuoden 2024 talousarvioesityksen täydennys sisältää tilausvaltuuksiin yksittäisiä muutoksia, jotka eivät kuitenkaan lisää hallinnonalan määrärahoja talousarvioesitykseen nähden, ja siinä tarkennetaan arviota puolustusministeriön hallinnonalan muiden tulojen osalta yhteensä 75,0 milj. eurolla.

2. Hallinnonalan haasteet ja kipukohdat talousarvioesityksessä

Suomen puolustus perustuu vahvaan kansalliseen puolustuskykyyn osana liittouman yhteistä puolustusta ja pelotetta. Suomi osallistuu täysimääräisesti Naton puolustuksen suunnitteluun ja yhteisen pelotteen toimeenpanoon. Kansallinen puolustuskyky perustuu jatkossakin yleiseen asevelvollisuuteen, koko maan puolustamiseen ja korkeaan maanpuolustustahtoon. Puolustusmenot sitoudutaan pitämään Naton tavoitteen mukaisella vähintään kahden prosentin tasolla suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Puolustusministeriön hallinnonalan määrärahataso on noin 6,2 mrd. euroa vuosina 2024 ja 2025, ja laskee noin 5,8 mrd. euroon vuosille 2026 ja 2027. Muutos hallinnonalan määrärahatasossa aiheutuu pääosin monitoimihävittäjien hankinnan rahoituksen vuosivaihteluista. Kehyskauden suunnitelmaan sisältyy rahoitusta Natoon liittyviin suoriin kustannuksiin sekä Ukrainalle toimitetun materiaalituen korvaushankintoihin.

Puolustusministeriön hallinnonalan menot suhteessa vuodelle 2024 ennustettuun bruttokansantuotteeseen ovat 2,3 prosenttia Naton laskentatavalla. Monitoimihävittäjien hankinnan rahoituksella on merkittävä rooli osuudessa. Naton jäsenmaat ovat sitoutuneet käyttämään 20 prosenttia puolustusbudjetistaan materiaalihankintoihin. Vuonna 2024 Suomi ylittää tämän tavoitteen reilusti. Puolustusmenojen osuus ennustetusta vuosittaisesta bruttokansantuotteesta pysyy kahden prosentin tasolla kehyskauden ajan.

Ukrainaan luovutettu materiaalituki tulee jatkossakin korvata täysimääräisesti Puolustusvoimille.

Natoon liittyvät määrärahatarpeet täsmentyvät ja täydentyvät kaiken aikaa, jolloin hallitusohjelman kirjattujen määrärahalisäysten riittävyys on haastavaa. Kyky vastaanottaa tukea kumppaneilta eli niin sanotun isäntämaatuen (RSOM, Reception, Staging and Onward Movement) rakentaminen arvioidaan merkittäväksi menoksi puolustus suunnittelun suorituskykytavoitteiden ohella. Lisäksi Naton poliittisesti päätettävät rauhan ajan tehtävät edellyttävät päätösten mukaisen lisärahoituksen.

25.10.2023

Kotimaisen puolustusteollisuuden tukeminen on tärkeää. Elinkelpoinen ja kilpailukykyinen kotimainen puolustusteollisuus ja sen kansainvälinen verkottuminen sekä vientitoiminta mahdollistavat kansallisen maanpuolustuksen toimintakyvyn ja sotilaallisen huoltovarmuuden ylläpitämisen.

Maanpuolustusjärjestöjen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen tukemisen rahoituksen ja resurssien riittävyys voi nousta haasteeksi. Toiminta on kasvanut ja kansalaisten innostus vapaaehtoiseen maanpuolustukseen on kasvanut merkittävästi.

3. Nato-jäsenyyden aiheuttamat kustannukset 2023-2027, myös varautuminen ml. investoinnit

Momentti (1 000 euroa)	TA 2023	TAE 2024	KEH 2025	KEH 2026	KEH 2027
27.01.01 (Puolustusministeriön toimintamenot) ¹⁾	1 500	1 800	1 800	1 800	1 800
27.01.66 (Jäsenmaksut ja rahoitusosuudet)	23 410	21 532	24 303	24 312	24 321
27.10.01 (Puolustusvoimien toimintamenot)	3 860	63 316	65 156	68 116	69 696
Nato-jäsenyyden kustannukset yhteensä	28 770	86 648	91 259	94 228	95 817

¹⁾ Puolustusministeriö on siirtänyt Suomen erityisedustuston Natossa (NAE) henkilö- ja tehtävämäärän vahvistamisen rahoituksen (1,2 milj. euroa) ulkoministeriön hallinnonalalle momentille 24.01.01 (Ulkoasiainhallinnon toimintamenot).

Talousarvioon ja julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2025-2027 on ehdotettu puolustushallinnolle määrärahoja vain tunnistettuihin ja välittömiin Nato-jäsenyydestä aiheutuviin kustannuksiin. Puolustusvoimille on tehty hallitusohjelmaan perustuen vuosille 2024-2027 vuosittainen 50,0 milj. euron lisäys, joka kohdentuu Nato-jäsenyyden tuomiin välittömiin tarpeisiin.

Nato-jäsenyydestä aiheutuvia kustannuksia, joiden kattamiseksi talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2025-2027 on myönnetty määrärahaa, ovat: puolustusministeriön (ml. Suomen kansalliset asiantuntijat Naton organisaatorakenteissa eli ns. VNC-tehtävät) ja Puolustusvoimien henkilö- ja tehtävämäärän lisäämisestä aiheutuvat kustannukset, Suomen välittömät Nato-jäsenyyteen liittyvät maksuosuudet (Naton sotilasbudjetti, Naton investointiohjelma ja DIANA-aloite) sekä johtamisjärjestelmäalan kustannuksia.

1.1.2024 lukien on perustettu kenraalimajurin ja prikaatikenraalin virat Suomen Nato-jäsenyyteen liittyen. Nato-jäsenyyden myötä Puolustusvoimilta edellytetään kenraali-/amiraalitasoisten upseereiden asettamista Naton organisaatorakenteisiin.

Hallitusohjelmassa päätetty 50 milj. euron lisäys on suunniteltu kohdennettavan vuosina 2024-2027 muun muassa Nato-jäsenyyden edellyttämän lisähenkilöstön menoihin, harjoitusalueiden kehittämisestä ja harjoitustoiminnan lisääntymisestä aiheutuviin menoihin sekä välttämättömän infrastruktuurin kehittämisen ja rakentamisen tarpeisiin.

Puolustussuunnittelun suorituskykytavoitteet, kyvyn vastaanottaa tukea kumppaneilta (RSOM) rakentaminen sekä Naton poliittisesti päätettävät rauhan ajan tehtävät edellyttävät merkittävää lisärahoitusta hallinnonalalle tulevana vuosina.

4. Sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutuksen ja tukitoimien rahoitus ml. post-traumaattisen kuntoutuksen laajentaminen

Kriisinhallintatehtävien palveluksen aikaisesta tuesta vastaa Puolustusvoimat. Psykkisen toimintakyvyn ylläpitämisen kannalta yhtä tärkeää on operaation aikana perheiden ja lähiomaisten tuki, jota tehdään yhteistyössä Suomen Rauhan turvaajaliiton kanssa. Kriisinhallintatehtävistä kotiutumisen jälkeen Puolustusvoimat järjestää kahden vuorokauden mittaisen kotiuttamiskoulutustilaisuuden, jossa toteutetaan henkilöstötukeen liittyviä keskusteluja.

Tehtävissä palvelleiden vertaistuki- ja kuntoutustapahtumien järjestäminen operaatiosta kotiutumisen jälkeen on lähes täysin Rauhan turvaajaliiton vertaistukitoiminnan varassa – ellei henkilöllä sitten

25.10.2023

ole fyysisen tai psyykkisen hoidon tarvetta, jonka saamiseksi on olemassa toimivat järjestelyt. Rauhanturvaajaliiton vertaistukipuhelinpalvelu on toiminnassa 24/7 Rauhanturvaajaliiton vapaaehtoisten toimin. Pääesikunnan koulutusosasto järjestää säännönmukaisesti vuosittain vertaistuki- ja palautetilaisuuden kriisinhallintatehtävissä vammautuneille.

Puolustusvoimat on tehnyt Valtiokonttorin kanssa valtion yleistä vakuutusturvaa täydentävän, kriisinhallintahenkilöstöä koskevan tapaturmavakuutus sopimuksen. Sopimus mahdollistaa sen, että jos kriisinhallintaveteraani kokee palveluksesta kotiutumisen jälkeen tarvitsevänsä tukea esimerkiksi psyykkisten oireiden, stressin tai sopeutumisvaikeuksien vuoksi, hän voi hakeutua hoitoon Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin (HUS) psykiatriseen konsultaatiopoliklinikkaan, joka toimii tuen valtakunnallisena koordinaattorina.

Suomen Rauhanturvaajaliiton vertaistuen ja kuntoutuksen rahoitustarpeet

Vuodelle 2023 liitolle on myönnetty STEA:lta 110 000 euroa, jolla vertaistukitoimintaa voidaan toteuttaa vain puolentoista henkilötyövuoden palkkauksella. STEA:n myöntämää rahoitusta ei saa käyttää kuntoutustoimintaan. Lisäksi vuodelle 2023 kuntoutus- ja vertaistukitapahtumien toteuttamiseen sekä henkilöstön kouluttamiseen ja toiminnan kehittämiseen on myönnetty puolustusministeriön kautta valtionavustusrahoituksena 200 000 euroa. Vuodelle 2024 liitto on hakenut STEA:lta 160 000 euroa. Muu rahoitus on avoinna. Rahoitusvaje on toiminnan toteuttamisen kannalta merkittävä.

Hallitusohjelmakirjaus kansallisesta kriisinhallintaveteraanikeskuksesta

”Hallitus saattaa Suomen kriisinhallintaveteraanien tukitoimet vastaamaan muiden Pohjoismaiden järjestelyjä. Nykyisiä kriisinhallintaveteraanien tukijärjestelyjä vahvistetaan kokoamalla olemassa olevat palvelut yhden luukun periaatteella yhteen (ns. kansallinen kriisinhallintaveteraanikeskus).”

Keskuksen tehtävinä on koordinoida muun muassa kriisinhallintaveteraaneille tarjottavaa informaatiota tukimuodoista, kuntoutusmahdollisuuksista, kuntoutustapahtumista, veteraanikorttiin liittyvistä etuisuuksista, jakaa linkkejä eri virastojen kotisivuille ja tarjota vertaistukipuhelinpalvelua 24/7, kuntoutus-, koulutus- ja vertaistukitapahtumia sekä asiakaspalvelua puhelimitse.

Kriisinhallintaveteraanikeskuksen palveluja voi tarjota esimerkiksi Suomen Rauhanturvaajaliitto. Nykyisillä rahoitus- ja henkilöstöresursseilla Suomen Rauhanturvaajaliitto kykenee toteuttamaan vain osan edellä mainituista palveluista. Keskuksen perustaminen edellyttää lisäresursseja. Tavoitteena on kehittää rahoituksen järjestelyjä siten, että Suomen Rauhanturvaajaliitolle kyetään turvaamaan riittävä pysyvä rahoitus vuosittaisena budjettirahoituksena/valtionavustuksena (noin 1 milj. euroa vuosittain). Puolustusministeriö esittää yhtenä mahdollisuutena rahoituksen osoittamisen vuosittaisessa talousarviossa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle.

Lisäksi on tarkasteltava, onko sotilaallisten kriisinhallintaveteraanien tuesta tarvetta laatia oma laki, johon sisältyy kriisinhallintaveteraanikeskuksen resurssit ja tehtävät (STM).

Suomen kriisinhallintapolitiikan kehittämiseksi asetetun parlamentaarisen komitean mietinnön suosituksissa on kirjaukset tukitoimien rahoituksen riittävästä tasosta ja ennakoitavuudesta sekä veteraanikeskuksen perustamisesta. Tähän liittyen yhtenä tavoitteena on kirjattu, että kehitetään kriisinhallintaoperaatioista palaavien pitkäaikaistukea ja tähän liittyvää kuntoutusta ja varataan siihen tarvittavat resurssit. Toimintaan osallistuvien järjestöjen taloudellinen tuki ja tätä kautta toimintaedellytykset tulee turvata.

Hallitusohjelmakirjaus laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä muuttamisesta

”Lakia tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä muutetaan siten, että se mahdollistaa hoidon saannin myös traumaperäisissä stressihäiriöissä (PTSD). Laista poistetaan kuuden kuukauden aikaraja, joka usein ajaa henkilöt hoidon ulkopuolelle.”

25.10.2023

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut selvityksen eduskunnalle yllä mainitusta laista vuoden 2019 alussa. Tällöin lakiin ei tehty puolustushallinnon esittämiä parannuskohteita. Lain kehittämistarpeesta on keskusteltu sotilastapaturma-asiain neuvottelukunnassa ja siellä on tunnistettu tarve korvata henkilölle myös henkisen järkytysreaktion hoidon kustannukset, luopua nykyisestä kuuden kuukauden aikarajasta PTSD-oireiden ilmenemisestä sekä parantaa koulutusajan tapaturma- ja kuolemantapausturvaa. Lisäksi on tunnistettu tarve lisätä psyykkisen tuen ja hoidon keston enimmäismäärää nykyisestä yhdestä vuodesta esimerkiksi kolmeen vuoteen.

Kyseisiä hallitusohjelmakirjauksia on viimeksi käsitelty puolustusministeriön järjestämässä kokouksessa 12.9.2023, johon osallistuivat edustajat sosiaali- ja terveysministeriöstä, Valtiokonttorista, Suomen Rauhanturvaajaliitosta ja Vammautuneet kriisinhallintaveteraanit ry:stä.

Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveysministeriössä ryhdytään valmistelemaan hallitusohjelmakirjausten toimeenpanoa ja tarvittavan rahoituksen valmistelua mahdollisimman pikaisesti.

Tutkimustietoa kriisinhallintaveteraanien tuen tarpeellisuudesta

Oulunkylän kuntoutuskeskus on julkaissut tutkimuksen sotilaallisessa kriisinhallintatehtävässä palvelleiden kokonaisvaltaisen kuntoutuksen ja tuen tarpeesta. Tutkimuksen mukaan tukijärjestelmän koettiin toimivan pääasiassa hyvin fyysisten vammojen ja sairauksien kohdalla, mutta psyykkisen oireilun hoidossa oli kehitettävää oireiden tunnistamiseen, hoitoon ohjaukseen, tukimuodoista tiedottamiseen sekä voinnin seurantaan liittyen. Laissa oleva aikamäärä, jonka mukaan traumaperäinen stressihäiriö ja tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos on todettava kuuden kuukauden sisällä palveluksen päättymisestä sekä se, että Valtiokonttori korvaa hoitoa yhden vuoden ajan diagnoosin tekemisestä, näyttäytyivät tutkimuksen tuloksissa ongelmallisina.

Vertaistuki nousi tuloksissa esiin voimavarana. Usein vain vastaavan kokemuksen omaavan koetaan ymmärtävän vaikeatkin asiat ja pystyvän jakamaan taakkaa – tämä sama kokemus on ollut aikanaan sotiemme veteraaneilla. Vertaistuki tulisi tunnustaa vahvemmin osaksi virallista tukijärjestelmää, samoin kuin sen rahoitus ja järjestämisvastuut sekä varmistaa myös lainsäädäntöä kehittämällä. Muun muassa vertaistuen mahdollistava ryhmämuotoinen kuntoutus puuttuu Valtiokonttorin lakisääteisesti korvaaman kuntoutuksen piiristä, vaikka asiantuntijoiden mukaan tähän todettiin olevan tarvetta.

Kriisinhallintaoperaatioissa palvelleiden tietoisuus eri tukimuodoista oli heikkoa ja tiedottamista kaivattiin lisää. Aiemmissa suosituksissa esitetyn niin sanotun kriisinhallintaveteraanikeskuksen, jossa toteutuisi yhden luukun periaate, perustaminen voisi lisätä tietoisuutta tukimuodoista ja niiden luonteesta sekä auttaa palveluihin ohjaamisessa ja niiden järjestämisessä.

5. Miten hallitusohjelman tavoite tuhannesta ulkoampumaradasta vuosikymmenen loppuun mennessä täytetään?

Ampumaratojen käytettävyydellä ja rataverkon kattavuudella on erittäin suuri merkitys maanpuolustukselle. Radat mahdollistavat sekä ase- ja ampumakoulutuksen että ampumaharrastuksen, jotka tukevat kokonaismaanpuolustusta ja reservin suorituskyvyn ylläpitoa. Vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyvän harjoittelun ja koulutuspäivien määrän lisääntymisen johdosta ampumarajoittelua on pystyttävä toteuttamaan myös Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen ampumaratojen ulkopuolella.

Puolustusvoimilla on eri paikkakunnilla yhteensä 34 ampumarataa. Ratoja on kunnostettu ja niiden ympäristönsuojelu on saatettu ympäristölupien edellyttämälle tasolle vuosina 2012-2016 ja hankkeen kokonaiskustannukset olivat noin 25 milj. euroa. Tällä hetkellä Puolustusvoimissa ei ole käynnissä suuria uusia ampumaratahankkeita. Puolustusvoimien tarpeet ampumaratojen käytölle tulevat henkilökunnan ja asevelvollisten rauhan ajan ja sodan ajan koulutuksesta. Varusmiehiä koulutetaan rauhan aikana vuosittain noin 20 000 ja reserviläisiä noin 40 000. Tällä hetkellä nykyinen varuskuntiin ja ampumakenttäalueisiin perustuva ampumaratakapasiteetti on riittävä varusmiesten ja reservin

25.10.2023

koulutuksessa normaalioloissa. Toisaalta Puolustusvoimien kasvaneet kertausharjoitusmäärät, vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kasvaneet ampumakurssien määrät sekä lisääntyneet kansainväliset harjoitukset ovat nostaneet ampumaratojen käyttöastetta, mikä lisää painetta ratakapasiteetin kasvattamiseen.

Muiden kuin Puolustusvoimien hallinnoimia ampumaratoja on käytössä noin 670 kappaletta, josta noin 370 radalla ei ole tällä hetkellä ympäristölupaa. Radat sijaitsevat eri puolilla Suomea ja ne ovat jakaantuneet maantieteellisesti epätasaisesti. Näitä siviiliampumaratoja käyttävät yhteisesti reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöt, ammunnan harrastajat, metsästäjät sekä viranomaiset. Tästä syystä ne ovat erittäin tärkeitä myös maanpuolustuksen näkökulmasta.

Sisäministeriö järjesti 9.10.2023 ampumaratoja koskevasta hallitusohjelmakirjauksesta kokouksen, johon osallistuivat edustajat puolustusministeriöstä, ympäristöministeriöstä, maa- ja metsätalousministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä, sisäministeriöstä ja Suomen ampumaurheiluliitosta. Kokouksen alustuksena kuultiin Ampumaurheiluliiton edustajan näkemys ampumaratojen nykytilasta ja niihin liittyvistä ongelmista. Ampumaratojen toiminnanharjoittajien pitkäjänteisen suunnittelun ja varautumisen näkökulmasta olisi erityisen tärkeää, että ympäristönsuojelun vaatimukset olisivat ennakoitavissa ja toteutettavissa.

Sisäministeriö kokoaa muiden asianosaisten ministeriöiden kirjalliset näkemykset tarvittavista toimenpiteistä. Ministeriöiden näkemyksiä on pyydetty 23.11.2023 mennessä. Konkreettinen toimenpideohjelma hallitusohjelmakirjauksen edistämiseksi sekä työn toteutus vastuutahoineen suunniteltaneen näiden vastausten pohjalta. Pyydetty lausunto on Puolustusministeriössä valmistelussa. Puolustusministeriön mielestä olisi tarkoituksenmukaista, että sisäministeriö jatkaisi työn päävastuutahona.

Puolustusministeriö katsoo, että ampumaratojen ympäristölupakäytäntöjen yhdenmukaistaminen ja ympäristölupien käsittelyn keskittäminen voivat ratkaista osan ampumaratoihin liittyvistä haasteista. Hallitusohjelman kirjauksen toteuttamisen kustannukset arvioidaan merkittäviksi ja se tulee todennäköisesti edellyttämään huomattavaa julkista rahoitusta. Erilaisia rahoitusmalleja tulisi tarkastella laaja-alaisesti. Puolustushallinto tulee selvittämään mahdollisuudet oman ampumaratakapasiteetin kasvattamiseksi sekä maanpuolustukselle keskeisten siviiliratojen kehittämistarpeet. Alueidenkäytön suunnittelulla on tärkeä rooli ampumaratojen toiminnan mahdollistajana korostaen kuntien roolin merkittävyyttä ratakapasiteettia lisättäessä ja nykyisten ratojen toimintaedellytysten turvaamiseksi. Työn yhteydessä on myös hyödyllistä tarkastella ja arvioida ampumaratojen toimintaan liittyvien ympäristösäädösten kehittämismahdollisuuksia (esim. ampumaratamelun ohjearvot). Komission käsitelyssä oleva ECHA:n esitys lyijykiellon laajentamisesta on riski maanpuolustusta tukevien siviiliampumaratojen kehittämiseksi, koska se rajoittaisi merkittävästi lyijyruutien käyttömahdollisuuksia siviiliradoilla. On tärkeää jatkaa vaikuttamista komissioon prosessin edetessä.

6. Miten etenee hallitusohjelman mukaisen tavoite diabeetikoiden mahdollisuudesta osallistua maanpuolustuskoulutukseen?

Hallitusohjelman tavoite on huomioitu. Asia on selvityksessä Puolustusvoimissa ja puolustusministeriössä.

7. Kotimaisen puolustusmateriaalin hankintamahdollisuudet

Elinkelpoinen ja kansainvälisesti kilpailukykyinen kotimainen puolustusteollisuus, sen kansainvälinen verkottuminen sekä vientitoiminta mahdollistavat sotilaallisen huoltovarmuuden ylläpitämisen ja edistävät maanpuolustuksen toimintakykyä. Kotimaisella puolustusteollisuudella on merkittävä rooli sekä keskeisten ase- ja muiden järjestelmien ylläpidossa että uusien suorituskykyjen kehittämisessä.

Puolustusvoimat ylläpitää yhteistyössä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa tärkeimpien sodan ajan kulutusmateriaalien, kuten ruutien ja ampumatarvikkeiden tuotantokapasiteettia. Lisäksi kriittisten

25.10.2023

suorituskykyalueiden osalta puolustushallinto varmistaa, että Suomessa säilyy tarvittava teknologinen koulutus ja osaaminen, järjestelmien elinjakson hallinta, tutkimus ja kehitystoiminta sekä tuotanto-, suunnittelu-, vauriokorjaus-, huolto- ja ylläpitokyky.

Kotimaisten suorahankintojen edellytyksistä säädetään puolustus- ja turvallisuushankintalaissa, jonka taustalla on EU-direktiivi.

Keskustelu kotimaisen teollisuuden suuntaan on aktiivista mm. yritysten tuotantokapasiteetin näkökulmasta. Hankintoja on tehty omiin tarpeisiin, joista osalla on korvattu Ukraina luovutettuja tuotteita.

30 milj. euron hankintakokonaisuus suomalaiselta teollisuudelta Ukrainan hyväksi on edistynyt.

8. Ukrainan tuki ja mahdolliset muodot vuosina 2024-2027

Ukrainan tarve ulkomaiselle puolustusmateriaalituella on jatkuva ja kasvava. Puolustushallinto on tukenut Ukrainaa luovuttamalla puolustusmateriaalia Puolustusvoimien omista varastoista. Luovutuksista on päättänyt Tasavallan presidentti ja materiaaliapupaketteja on tähän mennessä päätetty lähettää yhdeksäntoista kappaletta. Kaikkien Suomen Ukrainalle toimittamien puolustustarvikepakettien korvaavien suorituskykyjen arvioitu hankinta-arvo on nyt noin 1,4 miljardia euroa.

Pääesikunta kartoittaa jatkuvasti puolustusmateriaalin luovutusmahdollisuuksia. Kartoituksessa huomioidaan Ukrainan viranomaisilta tulleet pyynnot tarvittavasta materiaalista sekä Ukrainan kyky käyttää luovutettavaa puolustusmateriaalia. Luovutusten lähtökohtana on myös ollut kansallisen puolustuksen turvaaminen; puolustusmateriaalia, joka on välttämätöntä kansalliselle puolustukselle, ei ole luovutettu.

Suomi suunnittelee ampumatarviketuotannon kasvattamista edelleen ja Ukraina suuntautuvaa suoraa vientiä tuetaan mm. nopeutetulla vientilupamenettelyllä. Lisäksi Suomi osallistuu kansainväliseen koulutusyhteistyöhön Ukrainan hyväksi.

Momentilla 27.10.18 (Puolustusmateriaalihankinnat) vuoden 2024 talousarviossa Ukraina luovutetun materiaallisen suorituskyvyn korvaushankintoihin (UKR 2023-tilausvaltuus) on osoitettu yhteensä 258,562 milj. euroa rahoitusta.

Puolustusministeriön täydentävässä talousarvioehdotuksessa UKR 2023 -tilausvaltuuden enimmäismäärään ehdotetaan lisäystä 95,714 milj. euroa vuosille 2024–2028. Ehdotus kattaa Ukraina luovutetun 19. materiaalitukipaketin. Ehdotus kasvattaa tilausvaltuuden vuoden 2024 maksuosuutta 20,664 milj. euroa. Kokonaisuudessaan ehdotettu lisäys kasvattaa tilausvaltuuden enimmäismäärän 1 451,154 milj. euroon (vuosina 2023–2028).

(1 000 euroa)	2024	2025	2026	2027-	Yhteensä vuodesta 2024 alkaen
Ukrainan materiaalituen korvaushankinnat (UKR 2023) -tilausvaltuus (TAE 2024)	258 562	225 400	276 082	554 183	1 314 226
Ehdotetut muutokset (+/-)	+20 664	+3 000	+8 000	+64 050	+95 714
Ukrainan materiaalituen korvaushankinnat (UKR 2023) -tilausvaltuus (TAET 2024)	279 226	228 400	284 082	618 232	1 409 940

25.10.2023

9. Selvitys siitä, miten Ukrainalle luovutettu materiaali korvataan ja mahdollisuudet saada korvauksia Euroopan Rauhanrahastosta

Ukrainaan luovutettavalle materiaalille on suunniteltu korvattava suorituskyky jo luovutusvaiheessa. Puolustusmateriaalimarkkinat ovat ylikuumentuneet maailmanlaajuisesti, jolloin toimitusaikataulut voivat venyä ja materiaalin hinta on noussut. Tämä viivästyttää korvaavien tuotteiden hankintaa.

Ukrainaan luovutettu materiaalituki on korvattu täysimääräisesti Puolustusvoimille.

Suomi hakee muiden EU-maiden tavoin luovutetusta materiaalista takaisinmaksuja yhdessä sovittujen kriteerien mukaisesti Euroopan rauhanrahastolta (EPF). Korvauksien takaisinmaksut jäsenmaille jaetaan vuosille 2024–2027.

Suomi pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan siihen, että jäsenmaiden EPF:ltä saatavilla takaisinmaksuilla kannustetaan ja tuetaan jäsenmaiden materiaaliluovutuksia Ukrainalle ja takaisinmaksut korvaustallaan mahdollistavat suorituskyvyltään kriittisenkin materiaalin luovuttamisen.

Suomen jalanjälki EPF-korvaushakemuksissa on Suomen EPF-budjettimaksuja suurempi, koska Suomen mahdollisuus osallistua Ukrainan varustamiseen on eurooppalaisittain poikkeuksellisen hyvällä tasolla.

10. Näkemys hallinnonalan TKI-rahoituksen tarpeista

Maanpuolustuksen ja sotilaallisen huoltovarmuuden edellyttämän osaamispuhjan säilyttäminen ja kehittäminen perustuvat pitkälti kansallisen TKI-järjestelmän tuottamaan osaamispääomaan. Julkisen rahoituksen rooli perustutkimuksen rahoittajana ja osaamispuhjan rakentajana on maanpuolustukselle erittäin tärkeää. Geopoliittiset jännitteet ja kiristynvä kilpailu merkitsevät, että kriittisiin osaamisiin ja esimerkiksi uusiin ja nouseviin teknologioihin liittyvät strategiset näkökulmat korostuvat. Suomen turvallisuuden ja kilpailukyyn näkökulmasta on siten ymmärrettävä tietyn osaamisen merkitys valtion strategisena resurssina. Teknologinen kehitys osaltaan muuttaa sodankuvaa ja vaikuttaa sotilaallisten ratkaisujen kehittämiseen, on huomioitava sekä uhkat että mahdollisuudet. Teknologioiden turvallisuuspoliittinen merkitys on ajankohtainen ja kasvava mm. murroksellisten teknologioiden alueilla.

Valtion lisäpanostukset TKI-toimintaan mahdollistavat myös Suomen puolustuksen osaamispääoman vahvistamisen ja hyödyntämisen puolustuksen suorituskykyjen rakentamisessa, mikäli pitkäjänteisessä TKI- ja teknologiapolitiikassa ja rahoituksen suuntaamisessa huomioidaan systemaattisesti myös turvallisuuden näkökulmat. Tämä edellyttää TKI-politiikan ja rahoituksen suuntaamisen valmisteluprosessien rakentamista siten, että eri hallinnonaloilla on mahdollisuus tuoda prosessiin perusteltuja tarpeita systemaattisesti eikä satunnaisella lausuntomenettelyllä. Systemaattinen kansallinen valmistelu tukee myös kansallisen osaamispääoman hyödyntämistä kansainvälisen yhteistyön välineenä ja toisaalta kansainvälisten verkostojen rakentamista mm. Naton ja EU:n tutkimus- ja innovaatorakenteissa.

Yksi keskeinen puolustuksen TKI-väline EU-tasolla on Euroopan puolustusrahasto (EDF). Suomen näkökulmasta EDF on toimiva ohjelma, jolla voidaan kehittää Suomen ja Euroopan puolustusteollisuuden ja tutkimusyhteisön kilpailu- ja suorituskykyä pitkällä aikavälillä. EDF on myös edistänyt suomalaisten pk-yritysten pääsyä eurooppalaisille markkinoille. Puolustushallinnon aktiivinen vaikuttaminen EDF-hankkeisiin ja niiden ympärillä tapahtuva sidosryhmätyö ovat tuottaneet lisäarvoa kotimaisen puolustusteollisuuden ja tutkimuslaitosten erityisosaamiselle. EDF on suomalaiselle teollisuudelle tärkeä puolustusaloite rahoituksen saamiseksi. Saanto on ollut toistaiseksi merkittävästi parempi kuin yrityksille kohdennettu kansallinen vastinraha (vuosina 2021-2022: 7 milj. euron kansallisella panostuksella on saatu vajaa 60 milj. euroa kotimaisille toimijoille). Puolustushallinnon tulee jatkossakin aktiivisesti osallistua EDF:n työohjelmien valmisteluun sekä EDF:n alla rahoitettaviin projekteihin. Kansallista valmistelutyötä on jatkuvasti kehitettävä vastaamaan paremmin EDF:n valmisteluajataulua ja vastinrahoitustarvetta. Lisäpanostukset kansalliseen EDF-rahoitukseen edistäisivät suomalaisten toimijoiden osallistumista puolustusrahaston toimintaan.

25.10.2023

T&K-menot puolustusministeriön hallinnonalalla:

Momentti (1 000 euroa)	TAE 2024	KEH 2025	KEH 2026	KEH 2027
27.01.01 (Puolustusministeriön toimintamenot)	1 100	1 100	1 100	1 100
27.10.01 (Puolustusvoimien toimintamenot)	36 050	36 050	36 050	36 050
27.10.18 (Puolustusmateriaalihankinnat)	10 263	10 843	10 389	10 379
Hallinnonalan T&K-rahoitus yhteensä	47 413	47 993	47 539	47 529

11. Puolustushallinnon mahdollisuudet ja suunnitelmat edistää suomalaisen puolustus- ja ilmailuteollisuuden vientiä

Puolustusministeriö on keväällä 2023 julkaissut uuden materiaalipoliittisen strategian. Siinä korostetaan elinkelpoisen ja kilpailukykyisen kotimaisen puolustusteollisuuden ja sen vientitoiminnan merkitystä. Vienninedistämisen suunnittelussa puolustusministeriö toimii tiiviissä yhteistyössä Puolustus- ja Ilmailuteollisuus (PIA) ry:n kanssa.

Puolustushallinto on myös aktiivisesti edistänyt kahden- ja monenvälisiä yhteishankkeita, joissa kotimainen puolustusteollisuus on ollut päätoimittajan roolissa. Lisäksi puolustusteollisuuden vientiä tuetaan valtioiden välisin järjestelyin ns. hybridi-mallin G2G-kauppa. Järjestelyssä Suomen puolustushallinto tarjoaa teollisuuden tekemän kaupan oheen tukielementtejä kaupan toteuttamisessa ja toimeenpanossa.

Puolustustarvikkeiden vientiin, siirtoon, kauttakuljetukseen ja välitykseen tarvitaan aina valtioneuvoston tai puolustusministeriön myöntämä lupa. Lupa harkitaan tapauskohtaisesti. Lupa myönnetään, jos se on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan mukaista eikä vaaranna Suomen turvallisuutta.